

Kommenteeritud kokkuvõte

12. juunil 2008 toimus Brüsselis konverents „*Climate change – can soil make a difference?*” Konverentsi korraldas Euroopa Komisjoni keskkonna peadirektoraat. Selle eesmärk oli välja tuua mulla ja kliimamuutuste vaheline seos ning sellest tulenevalt ka erosiooni, mulla orgaanilise ainese vähenemise ja kõrbestumise piiriülene mõõde.

Konverentsil oli ligikaudu 300 osalejat, kelle hulgas oli poliitikuid, riiklike ja piirkondlike ametiasutuste ametnikke, teadustöötajaid, lobiste ning Euroopa Komisjoni ametnikke. Osalejatest võiks eraldi mainida keskkonnanõukogu eesistujat, Islandi keskkonnaministrit, Portugali keskkonnaministrit, Euroopa Parlamendi kliimamuutuste ajutise komisjoni asepresidenti ning mullakaitse teemastrateegia raportööri Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitees.

Konverentsi juhatas Luc Gnacadja (kõrbestumise vastu võitlemise ÜRO konventsiooni juhtivsekretär). Ta meenutas publikule, et väga väike **orgaanilise ainese sisaldus mullas on üks peamine kõrbestumist soodustav tegur** ning et kõrbestumisel on laastavad tagajärjed väga paljude maailma vaesimate inimeste jaoks.

Konverentsi avas Euroopa Komisjoni keskkonnavolinik Stavros Dimas, kes rõhutas, et **mulla orgaaniline aines on peamine mulla viljakuse mõjutaja ning elulise tähtsusega komponent**, eelkõige taimede jaoks. Seda mõtet kordasid päeva jooksul ka teised esinejad. Sama oluline on asjaolu, et mullas on lisaks ookeanidele teine suurim süsinikuvaru. Ainuüksi EL-is leidub mullas üle 70 miljardi tonni orgaanilist süsinikku. See on tohtu kogus, kui arvestada, et EL paiskab õhku ligikaudu 2 miljardit tonni süsinikku aastas. Dimas tõdes, et seda süsinikuvaru tuleb kaitsta ja parandada. Seega on oluline, et nõukogu töö seoses mulla raamdirektiivi ettepanekuga edeneks, **kuna Euroopa Liit ei tohi raisata aega ning lasta mulla orgaanilisel ainesel veelgi väheneda**. Stavros Dimasi sõnul on tegemist vähemalt Euroopa, kui mitte üleilmse probleemiga, mis nõuab Euroopa tasemel lahendust.

Vaatamata sellele, et konverentsile kutsutud juhtivad teadlased olid eri riikidest ja erineva taustaga ning erinevate teaduslike huvide ja veendumustega, oli nende üldine sõnum sama: **muld on osa kliimamuutuste probleemist, kuid võib olla ja peab olema ka osa lahendusest**. Selleks et paremini aru saada ja kindlaks teha, mil määral on mullast eralduvaid kasvuhoonegaase ja seda eraldumist põhjustavaid protsesse võimalik vähendada, tuleb teha täiendavat tööd. Üldine olukord sai siiski selgeks – **fossiilkütuste heidet aitab vähendada mulla hea majandamistava rakendamine ning mulla süsinikusisalduse säilitamine ja – kui võimalik – suurendamine** (professor Lali sõnul on maismaaökosüsteemide potentsiaalne süsinikuneeldamisvõime selline, et selle abil saaks vähendada atmosfääri süsinikdioksiidi sisaldust 50 miljondiku võrra, praegu on see ligikaudu 380 miljondikku).

Professor Smith tuletas publikule meelde, et mulla süsinikuvaru on piiratud ning see ei ole tingimata püsiv. Samas toetas ta jõuliselt mulla sekvesteerimist ja rõhutas, et seda tuleb teha viivitamata. See on oluline seepärast, et järgmise 10–20 aasta heited või heidete vähendamine **määravad** selle, kui palju (+2 kuni +6°C või rohkem) temperatuur tõuseb 2100. aastaks. Ta rõhutas, et panustama peavad kõik inimtegevusega seotud sektorid, sealhulgas maakasutus, maakasutuse muutumine, metsandus ja põllumajandus. Seega on mulla hea majandamistava oluline, et säilitada või suurendada selle orgaanilise ainese sisaldust.

Dr Liski ja dr Freibauer rõhutasid looduslikke turbarabade tähtsust nii süsinikuhooldlana kui ka metaani ja lämmastikoksiidi võimaliku allikana. Samuti ei tohi unustada turbarabade osatähtsust vee filtreerimisel ning nende väga suurt bioloogilist mitmekesisust. Liski ja Freibaueri arvates on kõige kiireloomulisemad meetmed vaja võtta turbarabade kaitsmiseks ja kuivendatud turbarabade taastamiseks, et vähendada suures koguses kasvuhoonegaaside eraldumist turbamullast. Samal seisukohal oli dr Arrouays, kes märkis, et **olemasoleva süsinikuvaru säilitamine võib olla tähtsam kui püüd luua uusi varusid.**

Arutelu käigus tõdeti, et **on hädavajalik määrata kindlaks kus ja kui palju Euroopa mullast on kaotamas orgaanilist ainet.** Kuigi selles osas valitseb suur ebakindlus, teatakse, et mulla süsinikuvaru väheneb ning seda kadu on võimalik teataval määral arvutada. Paraku on Euroopa Liit kaugel Ühendkuningriigi praktikast, kus, nagu selgus Bellamy ettekandest, on mullaseire süsteem toiminud mitukümmend aastat. Mulla orgaanilise ainese vähenemise tuvastamine ja selle koguse kindlakstegemine on mullakaitsemeetmete tõhusa rakendamise peamised eeltingimused.

Euroopa Komisjoni keskkonna peadirektoraadi endise direktori Grant Lawrence'i juhitud paneelarutelu juhatati sisse Prantsusmaa ökoloogiaministri Nathalie Kosciusko-Morizeti 4. juunil 2008. aastal esitatud seisukohaga. Nathalie Kosciusko-Morizeti arvates tuleks võimalikus Kyoto-järgses lepingus teha muld tööstusriikidele kohustuslikuks arvestuskategooriaks ning ühine põllumajanduspoliitika peaks senisest rohkem arvestama kliimamuutusi ning võimaldama talupidajatel kliimamuutustega seotud asjaolusid täiel määral arvesse võtta. Ta lisis, et ettepanek mulla raamdirektiivi vastuvõtmiseks oleks Prantsusmaa eesistumise ajal päevakorras, kuna see aitaks säilitada mulla süsinikuvaru.

Sloveenia keskkonnaküsimuste ja ruumilise planeerimise minister ning keskkonnanõukogu eesistuja Janez Podobnik tõstatas küsimuse, kas kliimamuutuste mõju vähendamiseks võetud komisjoni meetmed ei peaks hõlmama võrdlusalade pidevat seiret ning mulla majandamise meetmeid, et püüda säilitada ja suurendada mulla süsinikdioksiidi kogumisvõimet. Samuti kordas ta, et Sloveenia toetab mulla raamdirektiivi ettepanekut ning nõustus pr Kosciusko-Morizetiga, et katkenud läbirääkimisi tuleb jätkata.

Islandi keskkonnaminister Þórunn Sveinbjarnardóttir rõhutas seost kõrbestumise vastu võitlemise konventsiooni, kliimamuutuste raamkonventsiooni, bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni ning toiduga kindlustatuse vahel, eriti vähem arenenud riikides. Kõikide nende konventsioonide ühine joon on mulla ja ökoteenuste tähtsuse rõhutamine. Mullas sisalduv süsinik on selle viljakuse peamine mõjutaja ning on erakordselt tähtis mulla osatähtsuse seisukohalt ökoteenustes (nt veesisalduse säilitamine).

Portugali keskkonnaminister Humberto Rosa juhtis oma kirglikus ettekandes tähelepanu mullakaitse ning mulla orgaanilise ainese tähtsusele ning vajadusele võtta võimalikult kiiresti vastu mulla raamdirektiiv, kuna selles valdkonnas on vaja Euroopa tasemel õigusakte.

Euroopa Parlamendi kliimamuutuste ajutise komisjoni asepresident Vittorio Prodi nõustus hr Rosa seisukohtadega ning kinnitas, et toetab isiklikult kõiki jõupingutusi, mille abil saavutada direktiivi ettepaneku osas positiivne tulemus.

Staffan Nilsson Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteest meenutas publikule Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust, mis toetab mullakaitset käsitlevate Euroopa õigusaktide vastuvõtmist maaomanike organisatsioonide jõulisest lobitööst hoolimata. Nilsson mainis, et orgaanilised maaparandusained ja reoveesete on olulised mulla piisava orgaanilise ainese sisalduse säilitamiseks. Ta kutsus komisjoni üles vaatama läbi reoveesetete direktiivi, kuna reoveesetteid tuleks kasutada ainult juhul, kui saasteainete tasemeid (raskemetallid ja orgaanilised ühendid) on vaja vähendada.

Euroopa Komisjoni keskkonna peadirektoraadi asepeadirektor Jos Delbeke tegi lõppsõnas kokkuvõtte peamistest küsimustest, mis ettekannete ja arutelude käigus esile kerkisid:

- **Muld on nii kliimamuutuste probleemi kui ka lahenduse üks osa.** Väga oluline on toetada sellist maakasutustava, mis aitab säilitada ja – kui see on võimalik – suurendada mulla orgaanilise ainese sisaldust.
- Mulla degradeerumisel on piiriülene mõju ning seepärast **on vaja ühtset Euroopa õigusraamistikku**, et selle probleemiga tegeleda, ning eelkõige selleks, et välja selgitada, kus ja millises ulatuses mulla orgaanilise ainese vähenemine toimub.
- On selge, et Euroopa Liit (ja kogu maailm) peab kohanema kliimamuutustega ning et **muld on otsustava tähtsusega olukorras, kus toidu ja teenuste kättesaadavus tuleb tagada halbades kliimatingimustes.**

Konverentsi lõpetas Luc Gnacadja, kelle sõnul on oluline jätkata arutelu kliimamuutuste, mulla orgaanilise ainese vähenemise ning kõrbestumise omavahelise seose teemal, et praegusi ohtlikke suundumusi peatada.